

Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid

ADVIES BIJ HET PROGRAMMA
"STRATEGISCHE TECHNOLOGIEËN VOOR WELZIJN EN WELVAART"

ADVIES BIJ HET PROGRAMMA "STRATEGISCHE TECHNOLOGIEËN VOOR WELZIJN EN WELVAART"

1. Situering

1.1. De *minister-president* vraagt de VRWB om *advies* bij het nieuwe programma "Strategische Technologieën voor Welzijn en Welvaart" (STWW) op basis van een eerste conceptuele nota. Het IWT heeft inmiddels opdracht gekregen om de modaliteiten van het programma verder uit te werken. Om begrotingstechnische redenen, alsook omwille van de tijdsplanning, vraagt de minister-president dit advies tegen einde maart 1998.

1.2. De Voorzitter van het IWT en de kabinetsmedewerker van de minister-president hebben de *doelstellingen* van het STWW-programma uitvoerig toegelicht in de *commissie Technologiebeleid*, die vervolgens het voorliggende advies heeft voorbereid.

2. Korte beschrijving van het programma STWW

2.1. De nieuwe actie Strategische Technologieën voor Welzijn en Welvaart (STWW) betreft *wetenschappelijk-technologisch* onderzoek, met volgende twee basiskennmerken: (1) het is gericht op maatschappelijke en/of economische toepassingen en (2) het situeert zich op lange termijn. Het programma omvat twee grote luiken "Technologie & Economie" en "Technologie & Maatschappij", alsook een derde kleiner luik "Technologie ontwikkelingspolen-TOP".

2.2. In het luik "*Technologie & Economie*" wordt de ondersteuning beoogd van *wetenschappelijk-technologisch basisonderzoek*, waarbij er nog grote onzekerheid is inzake economische valorisatie. Het is het soort onderzoek dat in de vroegere impulsprogramma's aan bod kwam in de luiken "Generisch onderzoek". Maar in STWW worden de thema's niet vanuit de overheid bepaald. STWW richt zich eerder op generieke, globale en horizontale onderzoeksthema's, die vanuit het terrein komen.

2.3. Het tweede luik "*Technologie & Maatschappij*" wil tegemoet komen aan de nood aan technologisch onderzoek rond thema's van bijzonder maatschappelijk belang, die onvoldoende kansen krijgen in de andere kanalen. Concreet worden in dit

luik twee onderzoekslijnen naar voor geschoven, het landbouwonderzoek en logistiek (intermodaal verkeer-overslag van goederen), aangevuld met een aantal bijzondere maatschappelijke thema's, aangebracht door de AWI. Naar de toekomst toe zullen mogelijke thema's bepaald worden op initiatief van de Vlaamse regering en op basis van VRWB-adviezen.

2.4. De actie STWW is een **nieuw kanaal**, naar analogie met de Nederlandse Stichting voor Technische Wetenschappen, dat bedoeld is om een lacune op te vullen tussen FWO, BOF enerzijds en de klassieke autonome functie van het IWT anderzijds. STWW beoogt de ondersteuning van strategisch basisonderzoeksprojecten met economisch of maatschappelijke valorisatie op lange termijn, die niet terecht kunnen in voormelde kanalen.

2.5. De drie **onderzoeksinstellingen IMEC, VITO en VIB** kaderen in feite al in deze actie. STWW beoogt immers het soort onderzoek dat nu al in IMEC, VITO en VIB voor specifieke technologiedomeinen aan bod komt. De STWW-actie zal complementair moeten zijn met de betrokken basisdotaties en de hieraan verbonden onderzoeksdomeinen.

2.6. Het ingangsticket voor het nieuwe kanaal STWW is duidelijk **technologie**, zoals dit ook bij het IWT het geval is. Ook voor het maatschappelijk luik moet het expliciet om technologie gaan.

2.7. Inzake de positionering van het STWW-kanaal binnen het hele arsenaal aan steunmogelijkheden voor wetenschappelijk-technologisch onderzoek, wordt gedacht aan een soort dispatchingdienst binnen het IWT, die zal nagaan voor welk ondersteuningsmechanisme de ingediende projectvoorstellen ontvankelijk zijn.

ADVIES

ALGEMEEN

1. Door het invoeren van de nieuwe actie STWW wordt tegemoet gekomen aan een vastgestelde lacune. Eerder stipte de VRWB immers aan dat er een horizontaal uitgebouwd instrument ontbreekt voor de ondersteuning van strategisch onderzoek met economische finaliteit op lange termijn. Het luik "Technologie & Economie" kan deze lacune invullen.

Verder is de VRWB van oordeel dat het luik "Technologie & Maatschappij" eveneens een antwoord kan geven aan een reële vraag naar technologische ontwikkelingen voor maatschappelijke doeleinden.

De VRWB kan het nieuwe programma STWW dan ook onderschrijven, mits aandacht voor een aantal modaliteiten.

2. In vergelijking met het concept van impuls- en actieprogramma's biedt het voorliggende concept in principe de voordelen van continuïteit, van het niet discrimineren voor wat betreft de a-priorikeuzes van technologiethema's, en van maximale kwaliteitsresultaten door de procedure van open competitie. Dit laat toe dat initiatieven vanuit de interactie tussen vraag- en aanbodzijde groeien. De maximale integratie van parallelle initiatieven dient bijgevolg in deze nieuwe aanpak opgenomen te worden.

3. De selectie van de projectvoorstellen moet gebeuren op basis van twee evenwaardige hoofdcriteria: de technologische waarde en de strategische economische of maatschappelijke waarde. Naast het advies van onafhankelijke deskundigen die de wetenschappelijk-technologische waarde van het projectvoorstel moeten evalueren, moet ook de economische of maatschappelijke waarde a priori met een advies van een beoordelingscommissie worden geobjectiveerd.

De twee hoofdcriteria moeten tot een globale score worden verwerkt, op basis waarvan een beslissing aan de Raad van bestuur van het IWT kan worden voorgesteld.

4. De Raad van Bestuur van het IWT dient erover te waken dat de aanvaarde projecten voldoende evenwichtig verspreid worden over de diverse technologiedomeinen en sectoren.

5. Het nieuwe programma STWW is een bijkomend overheidsloket, dat weliswaar zijn eigen specifieke doelstellingen heeft. Voor een bedrijf is het niet altijd duidelijk welk project onder welk systeem hoort. De VRWB is dan ook voorstander dat het IWT optreedt als een soort dispatchingdienst, die zorgt dat elk voorstel bij het juiste financieringskanaal terecht komt. De VRWB pleit verder voor een grondige evaluatie na het eerste jaar van deze actie.

6. De VRWB waarschuwt enerzijds voor een te grote versnippering van de budgetten over te veel projecten, maar anderzijds ook voor te hoge budgetten per project, waardoor slechts enkele projecten zouden kunnen worden aanvaard binnen het vooropgezette totale budget. Het projectbudget moet, afhankelijk van de sector, voldoende hoog zijn om nog zinvolle projecten te kunnen hebben. Uitgaven voor apparatuur en uitrustingen kunnen enkel binnen STWW gefinancierd worden, mits deze kaderen in een specifiek STWW-project en mits hun kostprijs slechts een beperkt percentage van het totale budget uitmaakt.

TECHNOLOGIE & ECONOMIE

7. In de realiteit van de kenniseconomie wordt lange-termijnonderzoek belangrijker voor de innovatiecapaciteit van O&O-intensieve ondernemingen in Vlaanderen. Met dit soort van onderzoek kunnen in het proces van technologische "roadmapping" nieuwe ontwikkelingstrajecten worden geïntegreerd. Omdat economische valorisatie een essentieel uitgangspunt is van het instrument STWW, is het absoluut noodzakelijk dat de ondernemingen, als gebruikersplatform, op een directe en interactieve wijze betrokken worden bij het definiëren van de projecten. Het programma zal in zijn modaliteiten hiervoor de nodige garanties moeten bieden.

8. De VRWB onderschrijft dan ook volledig dat in het luik "Technologie & Economie" de projecten vanuit een bottom-up benadering gegenereerd worden. De VRWB beveelt aansluitend aan dat geïnteresseerde bedrijven en onderzoeksactoren, met hun groot potentieel aan competenties, best in een interactief proces hun projectvoorstellen definiëren. De Raad van Bestuur van het IWT, die bevoegd zal zijn voor het toekennen van de projecten, moet extra waakzaam zijn dat de

projectvoorstellen voldoende gedragen worden door economische actoren.

9. Bij de selectie van de projecten kan voor de inschatting van de economische waarde gedacht worden aan o.m. ondernemingsexperts die op het strategische niveau van de onderneming inzicht hebben in de verschillende technologische "roadmaps" binnen een dynamisch gegeven van hun onderneming.

10. De gebruikerscommissies die na de selectie verantwoordelijk zijn voor de opvolging van het onderzoeksproject worden eerder samengesteld met R&D-projectleiders.

11. Waar bij de vroegere Impuls- en Actieprogramma's de onderzoeksinstellingen, en in het bijzonder IMEC en VITO, konden participeren, wordt hun deelname aan STWW uitgesloten. De VRWB gaat principieel niet akkoord met het a priori uitsluiten van bepaalde onderzoeksactoren in een programma van open competitie. De VRWB onderschrijft evenwel dat om budgettaire redenen de drie onderzoeksinstellingen IMEC, VITO en VIB de facto en tijdelijk niet via het STWW-kanaal zouden ondersteund worden.

Het is evident dat gewaakt moet worden over complementariteit met het lopende onderzoek in de drie instellingen, om overlappingen te vermijden.

12. Conform de doelstellingen van het STWW-programma en om niet in conflict te komen met de kaderregeling van de EU voor overheidssteun, wordt geëist dat de onderzoeksresultaten op een niet-discriminerende wijze aan de ondernemingen uit de EU ter beschikking worden gesteld en via een diffusie-actie ruim verspreid worden. De VRWB is echter van oordeel dat het de verantwoordelijkheid moet blijven van de leden van het onderzoeksconsortium om in een onderlinge overeenkomst de juiste balans te vinden tussen het aandeel van de financiering door de gebruikers (tot maximaal 20%) in het onderzoek, de eigendomsrechten van een deel van het onderzoek en de verspreiding van het andere deel van het onderzoek op een niet-discriminatieve wijze.

TECHNOLOGIE & MAATSCHAPPIJ

13. In de realiteit van de steeds toenemende complexiteit van sommige maatschappelijke uitdagingen zal de technologische component in de oplossingen ervan aan belang toenemen. Sommige technologieën bieden gezien hun aard of hun domein vooralsnog weinig of onvoldoende valorisatiemogelijkheden voor het Vlaamse bedrijfsleven. Het kan dan ook gewenst zijn dat dit type van technologisch onderzoek van strategisch maatschappelijk belang door de overheid wordt ondersteund.

14. Omdat maatschappelijke valorisatie een essentieel uitgangspunt is van STWW, is het absoluut noodzakelijk dat organisaties, zowel binnen de economische als de social-profit sector, die bevoorrechte gebruikers (zullen) zijn van de onderzoeksresultaten, op een directe en interactieve wijze betrokken worden bij het definiëren van de projecten. Hiervoor zullen de nodige garanties in de modaliteiten van het programma opgenomen moeten worden.

15. Analooq aan het luik "Technologie en Economie", zal ook in het luik "Technologie en Maatschappij" bij de selectie voor de inschatting van de maatschappelijke waarde en voor de opvolging van de projecten, een beroep moeten gedaan worden op deskundigen uit o.m. de gebruikersomgeving.

16. Aansluitend benadrukt de VRWB dat de vooropgestelde optie om de technologiethema's in onderzoekslijnen a priori door de Vlaamse regering te laten selecteren niet overeenstemt met een horizontale en vraag georiënteerde aanpak. Het is wenselijk dat het definitieve voorstel in dit opzicht wordt herijkt.

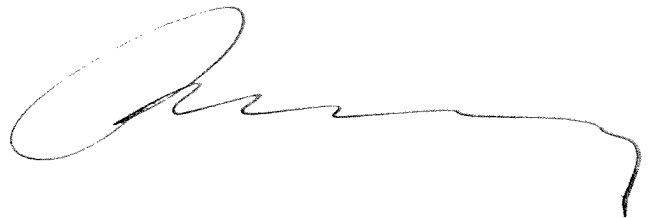
17. In het huidige voorstel worden voor het luik "Technologie & Maatschappij" de thema's aangereikt door de overheid. De VRWB beklemtoont dat het programma STWW, en in het bijzonder dit luik, zeker geen overlapping mag zijn met het Programma Beleidsgericht Onderzoek. Dit zal tot uiting komen in zijn finaliteit, die breed maatschappelijk moet zijn, terwijl de finaliteit van het Programma Beleidsgericht Onderzoek zich eerder richt naar het overheidsbeleid.

TECHNOLOGIE ONTWIKKELINGSPOLEN

18. M.b.t. de idee voor Technologische Ontwikkelingspolen stelt de VRWB zich vragen over de opportuniteit en de complementariteit met de twee vorige luiken. Dit luik is in het voorstel nog weinig uitgewerkt. Er zou een duidelijke doelstelling moeten geformuleerd worden en in functie daarvan expliciete selectiecriteria uitgewerkt.

Elisabeth Monard
secretaris

Roger Dillemans
voorzitter